

Osebnosti

Aleksander Videčnik, častni član Arhivskega društva Slovenije – osemdesetletnik

Aleksander Videčnik se je rodil leta 1920 v Celju materi Amaliji in očetu Rudolfu ter se kot najmlajši pridružil sestram in bratom. Oče je bil sodni sluga, mati pa je skrbela za dom in otroke, ki so tako odrasli v prijetnem družinskem okolju. Osnovno šolo je obiskoval v Celju in v matičnem listu je vpisano, da je "jako" nadarjen in dobrega srca ... Šolanje je nadaljeval na meščanski šoli in postal grafični vajenec v Mohorjevi tiskarni v Celju, kajti zaradi spleta okoliščin ni mogel uresničiti svojih sanj, da bi postal učitelj. Sledila so burna leta narodove zgodovine, ki tudi našemu slavljenču niso prizanesla. Po drugi svetovni vojni je izobraževanje nadaljeval na Višji upravni šoli in sodeloval pri različnih družbenih dejavnostih po vojni obnovi in graditvi. Nazadnje je bil zaposlen v Celjski mestni hranilnici. Kot družbeno in društveno aktiven človek je sodeloval v pevskih, gledaliških in drugih društvih; zelo rad se

spominja, da so ga že kot sedemletnika sprejeli v prvo otroško gasilsko enoto.

Po upokojitvi se je Aleksander Videčnik preselil v Mozirje, kjer so ga kmalu vključili v svoj kulturni utrip. Postal je urednik časopisa Savinjske novice in veliko delal po terenu. V tem času je tudi zbral največji del dokumentacije, ki jo je prevzel Zgodovinski arhiv v Celju.

Osebnostno poznam gospoda Videčnika skoraj dve desetletji in še vedno mi je v spominu prvo srečanje z njim, ko sem kot "mlada" arhivistka sprejela eno svojih prvih in takrat dokaj redkih "strank", kot rečemo v žargonu uporabnikom arhivskega gradiva v celjskem arhivu. Zanimal se je za gradivo hranilnic in posojilnic in kot iz topa sem izstrelila, da je od tovrstnega gradiva v arhivu samo zbirka, ki jo je izročil arhivu "neki Aleksander Videčnik". Lahko si predstavljate zadrego, ki je sledila, ko mi je prijazno pojasnil, kdo je ...

Leta so tekla in v roke so mi prišli nekateri njegovi članki in objave, ki so obravnavali predvsem hranilništvo. Tako sem ga spoznala kot bančnika, ki je veliko prispeval k razvoju mladinskega varčevanja in predvsem šolskega hranilništva.

Kot zbiratelj sem ga spoznala nekaj let pozneje, ko se je obrnil na naš arhiv, da bi po naših – strokovnih merilih uredili zbirko dokumentov, ki so bili shranjeni v Mozirju in so predstavljali njegov dolgotruden trud iztrgati pozabi vse, kar bi lahko pričalo o preteklosti in bilo zanimivo za zgodovino. In moram reči, da mu je uspelo! Priznati tudi moram, da sem bila presenečena nad raznolikostjo dokumentov glede na provenienco, da o načinu zbiranja ne izgubljam besed, saj prav to dokazuje veličino dejanja, kajti marsikateri dokument bi bil izgubljen za vedno, če ne bi po "srečnem naključju" prišel mimo zbiratelj in tako preprečil, da bi kulturna dediščina končala na odpadku.

Nekaj dokumentov – predvsem o zgodovini hranilnic in posojilnic – je zbral že kot bančni uslužbenec, kot poznavalec pa je marsikateri dokument tudi odkupil. Tako sta v bistvu nastali dve zbirki:

- prvo zbirko je že pred leti prevzel Zgodovinski arhiv v Celju in predstavlja tele pomembnejše fonde in zbirke:

1. Hranilnica mestne občine Brežice, 1876–1947;
2. Celjska posojilnica, 1925–1939;
3. Južnoštajerska hranilnica v Celju, 1889–1972;
4. Zadruga hranilnica in posojilnica v Celju, 1955–1961;
5. Posojilnica sv. Peter pod Sv. gorami, 1899–1947;
6. Kreditna banka Celje, 1955–1970;
7. Kmetijska zadruga Gornji Grad, 1945–1963;

8. Kmetijska zadruga Ljubno, 1903–1965;
9. Kmetijska zadruga Nova Štifta, 1939–1961;
10. Osebnosti Franca Esa, 1935–1945;
11. Zbirka Eleonore (Lole) Haas, konec 19. in zač. 20. stol.;
12. Osebnosti Franca Hribernika, prva pol. 20. stol.;
13. Osebnosti Žige Laykaufa – Mozirskega, 1895–1928;
14. Štab IV. operativne cone, 1944–1945;
15. Zbirka Videčnik /Vključuje gradivo različnih provenienc, ki ni prišlo v poštev za oblikovanje samostojnih fondov./ približno 40 arhivskih enot, ki vsebujejo časopise, brošure, letake, rokopise, fotokopije originalov ... in pričajo o preteklosti krajev v Gornji Savinjski dolini v 19. in 20. stol.;
16. Zbirka fotografij – prek 12.000 kom., katerih najstarejše segajo v leto 1890;

- drugo zbirko pa je poklonil Mozirju. Zanj je prevzel skrb Zavod za kulturo Mozirja in je dostopna javnosti kot razstava z naslovom Zbirka Aleksandra Videčnika. O njej je izdana pregledna zloženska in je vključena v turistično-kulturno ponudbo Mozirja.

Po prevzemu prve zbirke je tudi njen zbiratelj postal bolj ali manj redni gost arhiva. Njegov nemirni duh je vedno raziskoval to ali ono stran življenja in tako je nanoslo, da sem ga spoznala tudi kot človeka s srčno kulturo in veliko življenjskimi izkušnjami. Vsakič znova sem bila vesela, ko je potrkal na vrata, kajti vedela sem, da bom bogatejša za nekaj življenjskih resnic in podatkov iz celjske zgodovine. Še posebej sem se razveselila, ko mi je prinesel svoj življenjepis "Vijuge in čeri"; z zanimanjem sem ga prebrala.

Mislím, da članek o gospodu Videčniku ne bi bil popoln, če ne bi za vse tiste, ki ga ne poznajo in ne bodo brali njegovega življenjepisa, citirala eno njegovih življenjskih resnic iz prej omenjenega dela: "Trdim, da smo mi, torej naš rod, imeli v marsičem lepšo mladost, kot jo doživljajo mladi današnjih dni. Zakaj? Od malih nog smo bredli v revščini, toda v pretežno urejenih družinah. Tako nismo mogli biti razvajeni in nismo pričakovali več, kot smo dobivali. Skromnost pa je dobra življenjska lastnost, ki se vedno dobro obnese. Naj ne bo ta trditev pridigarška! Resno mislim, ko trdim, da se z marsikaterim zlom v poznejšem življenju ne bi mogel spopasti, če bi ne bil varen vsega hudega. Slabega je bilo na pretek, toda zase smem trditi, da občasnega pomanjkanja nisem

občutil kot neko krivico, ki se le meni dogaja ... Zato tudi nisem bil nesrečen, nasprotno: tembolj srečen sem bil ob vsaki dobroti, ki mi je bila ponujena."

Naj na koncu naštejemo še nekaj bolj pomembnih samostojnih del, ki jih je Aleksander Videčnik napisal na osnovi pisanih in ustnih virov ter spominov:

- 110 let Celjske mestne hranilnice, Celje 1974;
- Po Gornji Savinjski dolini, vodnik, Mozirje 1979;
- Delavsko gibanje v Gornji Savinjski dolini, Mozirje 1983;
- Delavska enotnost v Gornji Savinjski dolini, Mozirje 1984;
- O gozdnih delavcih Luč med obema vojnama, Mozirje 1985;
- Kmečko delavstvo v Gornji Savinjski dolini med prvo in drugo svetovno vojno, Mozirje 1986;
- Podobe iz preteklosti Mozirja, Mozirje 1986;
- 100 let gasilstva v Mozirju, Mozirje 1987;
- Zadržno povezovanje kmetov v Gornji Savinjski dolini, Mozirje 1988;
- Kulturno-zgodovinsko izročilo hranilnikov in hranilnih knjižic, Celje 1988;
- Furmani ob Savinji in Dreti, Mozirje 1988;
- Denarništvo v Celju, Celje 1989;
- Denarništvo v Šaleški in Zgornji Savinjski dolini, Velenje 1989;
- Denarništvo v Koroški krajini, Slovenj Gradec 1989;
- Obrtništvo v Zgornji Savinjski dolini, Mozirje 1990;
- Posojilništvo in hranilništvo v Savinjski dolini, Celje 1991;
- 100 let pusta v Mozirju, Mozirje 1991;
- Iz roda v rod, domači godci, Mozirje 1992;
- Rože in čarovnije, domače zdravilstvo v Zgornji Savinjski dolini, Mozirje 1995;
- Velika beseda, kronika kulturnega delovanja v Mozirju, Mozirje 1996;
- Zgornjesavinjske historije, Mozirje 1998;
- Gasilstvo v Lučah, Luče 1998;
- Zgornjesavinjčani od rojstva do smrti, Mozirje 1999 in
- Vijuge in čeri, Mozirje 2000.

Poznavalci arhivske problematike in arhivisti smo Aleksandru Videčniku hvaležni za nesebični trud pri zbiranju in ohranjanju arhivske kulturne dediščine in mu ob njegovem jubileju želimo še veliko delovnih in ustvarjalnih let.

Ivanka Zajc Cizelj